

با توجه به این که قصه ظهر جمعه یکی از قدیمی ترین برنامه های رادیویی است از سال ۱۳۱۹ حدود یک ماه بعد از افتتاح رادیو، قصه ظهر جمعه شروع شده و بزرگانی آن را گویندگی کرده اند. گویندگی در این برنامه تفاوت هایی دارد با گویندگی در برنامه های مثلاً تاریخی یا مذهبی.

فایده

ویژه نامه رادیو و تلویزیون روزنامه جام جم
شنبه ۸ بهمن ۱۴۰۱ شماره ۸۳۲

گزارشی از یک برنامه با بیش از هفتاد سال قدمت در رادیوایران

«قصه ظهر جمعه» و ترویج قصه خوانی در رادیو

در لابه های اخبار مربوط به رسانه شنیدیم که رادیوایران به تازگی برنامه «قصه ظهر جمعه» را مجدداً تولید می کند. قصه ظهر جمعه از برنامه های شاخص رادیوایران است که سال هاست ظهرهای جمعه پخش می شود. با توجه به توقفی که در تولید این برنامه صورت گرفته بود، اکنون دوره جدید این برنامه در گروه فرهنگ و ادب تولید و پخش می شود. یکی از سنت های امیل و فرهنگی ایران، سنت قصه گوئی است. در فصل جدید این برنامه سعی شده که سنت قصه گوئی همچنان محفوظ باشد و از داستان ها و قصه های متون کهن و کلاسیک مثل مثنوی، منطق الطیر، شاهنامه و ... بیشتر استفاده شود. درحقیقت رویکرد قصه ظهر جمعه بهره گیری نوین از منابع حماسی و عرفانی و ادبی است. این برنامه به تهیه کنندگی ندا حاجی اسماعیلی و روایتگری رضا خضرائی، گوینده پیشگوست رادیو جمعه ها ساعت ۱۳ و ۳۰ دقیقه از رادیوایران شنیده می شود.

مانده سادات
سجادیان
روزنامه نگار

موسیقی قصه ظهر جمعه

موسیقی نشان (آرم) با سوز و دلی خاص پخش می شود. آرم این برنامه، یکی از خاطره انگیزترین موسیقی ها و آرم های برنامه های رادیویی برای شنوندگان قدیمی این رسانه است به طوری که برای آنان نوعی حالت نوستالژیک و شرطی پیدا کرده است.

رضا رهگذر در جایی اظهار داشته است: «در سال ۱۳۶۰ موسیقی آرم برنامه بخشی از موزیک متن فیلم «میشل استروگف» بود. موسیقی بدی هم نبود اما دو مشکل اساسی داشت. یکی این که بکرو و بدیع نبود. دوم این که غربی بود و با برنامه کاملاً شرقی و ایرانی ای مثل قصه ظهر جمعه تناسب نداشت.»

با محمدجعفر محمدزاده، مدیر رادیوایران، پیدا... گودرزی مدیر گروه فرهنگ و ادب این شبکه رادیویی، ندا حاجی اسماعیلی تهیه کننده جوان برنامه و رضا خضرائی گوینده این برنامه رادیویی گفت و گو کردیم که در ادامه می خوانید.

آقای گودرزی شما درباره قصه ظهر جمعه بفرمایید که ماجرای تصمیم رضا رهگذر چه بود و چرا این قدر برنامه نوستالژی شد؟

چون در آن زمان ما در کلیه تعطیلات غیرجمعه هم برنامه قصه گوئی داشتیم. رضا رهگذر تصمیم گرفت که آرم برنامه را تغییر دهد. وقتی موضوع با مدیر وقت رادیو آقای مهدی ارگانی در میان گذاشته شد با استقبال ایشان روبه رو گردید. نوار موسیقی جدیدی از آقای حسین علیزاده، معروف به نی نوا به بازار آمد که صداوسیما حق استفاده از آن را در برنامه های خود ظاهراً به مبلغ ۳۰ هزار تومان (به ارزش پول آن زمان) خرید و قسمتی از آن برای آرم، صداگذاری و تدوین شد. متأسفانه چون نیمی از برنامه سازان از این موسیقی استفاده کردند دست اندرکاران برنامه ناچار شدند که موسیقی برنامه را عوض کنند. آقای رهگذر با زحمات سفرارش کار دادند که حاصل آن همین آرم جافاده و پذیرفته شده فعلی شد. سازنده این موسیقی علی غلامعلی است.

بر خودمان لازم می بینیم از زحمات همه کسانی که در شکل گیری برنامه نقش داشتند علاوه بر جناب سرشار، از محمد حسین کیان پور و محمد میرکیانی نیز سپاسگزاری کنیم. قصه ظهر جمعه یکی از برنامه هایی است که براساس سنت قصه گوئی در رادیوایران وجود دارد. برنامه «شب بخیر کوچولو» هم از برنامه های قصه محور رادیوایران است که با اجرای دوست داشتنی مریم نشیبی برای کودکان روی آنتن می رود. ضروری است شبکه های رادیویی در این زمینه برنامه ریزی کنند چون جای قصه در رادیوست و قصه گوئی بکرات بی شماری دارد که نباید از آن غافل شد.

آقای محمدزاده، نظر شما درباره نوستالژی قصه ظهر جمعه چیست؟

قصه ظهر جمعه از برنامه های قدیمی و مورد علاقه مردم است که پس از چند دهه هنوز هم مخاطب خودش را دارد. وقتی مردم برنامه ای را دوست دارند ما هم وظیفه داریم به خواسته مردم توجه کنیم.

دوره جدید پخش قصه ظهر جمعه با استقبال مردم مواجه شده و تیم برنامه ساز هم تمام تلاشش را می کند که با کیفیتی مطلوب به خواست مخاطب احترام بگذارد. ارکان یک برنامه خوب متن فاخر، اجرای خوب و تدوین و تنظیم حرفه ای است. با شرایطی که فراهم شده در این دوره زمینه برای تولید برنامه ای فاخر و ماندگار فراهم شده است.

آقای خضرائی، تفاوت گویندگی برنامه قصه ظهر جمعه با دیگر برنامه های رادیویی در چیست؟

با توجه به این که قصه ظهر جمعه یکی از قدیمی ترین برنامه های رادیویی است از سال ۱۳۱۹ حدود یک ماه بعد از افتتاح رادیو، قصه ظهر جمعه شروع شده و بزرگانی آن را گویندگی کرده اند. گویندگی در این برنامه تفاوت هایی دارد با گویندگی در برنامه های مثلاً تاریخی یا مذهبی.

اما درباره داستان های برنامه که اشاره کردید باید بگویم از کتاب خاصی استفاده نمی کنیم. بیشتر به قصه ها بستگی دارد به طور مثال از کتاب های مهدی آذرپزی، هوشنگ مرادی کرمانی، داستان های کلیل و دمنه، شاهنامه، مثنوی و البته داستان هایی از نویسندگان جوان که قابلیت پخش و بازآفرینی دارند استفاده می کنیم که البته همه قصه ها تنظیم رادیویی می شوند.

موسیقی هایی که در دل برنامه استفاده شده قابل توجهند. این توجه و دقت از کجا می آید؟

سعی می کنم برای استفاده موسیقی در برنامه «ظهر جمعه» دقت کنم که هم

پایه گذار قصه ظهر جمعه در رادیوایران

اگر اغراق نباشد رادیو نقش بسیار پررنگ تری نسبت به تلویزیون در دهه ۶۰ داشت. یکی از برنامه های بسیار پرتعداد رادیو، قصه ظهر جمعه بود. این برنامه توسط فضل... مهدی معروف به (صیحی) از بدو تأسیس رادیو در سال ۱۳۱۹ پایه گذاری شد. پس از اخبار سراسری و تنها با یک هفته تأخیر نسبت آن قدیمی ترین و با دوام ترین برنامه رادیو در ایران است که در طول سالیان متمادی راویان متعددی همچون فضل... مهدی، علی جواهرکلام، ایرج گلسترخی، حمید عاملی، مصطفی موسوی گرمارودی، رضا رهگذر، مریم نشیبی، علی عابدی گوینده دوبله و رادیو به خود دیده است.

به بافت خاطره انگیز آن لطمه نخورد هم با حال و هوای داستان همخوانی داشته باشد. ضمن این که محمدجعفر محمدزاده، مدیر رادیوایران هم علاوه بر حساسیت همیشگی که به متن برنامه ها داشتند از من خواستند که دقت زیادی در استفاده از موسیقی های برنامه ظهر جمعه داشته باشم.

آقای خضرائی، تفاوت گویندگی برنامه قصه ظهر جمعه با دیگر برنامه های رادیویی در چیست؟

با توجه به این که قصه ظهر جمعه یکی از قدیمی ترین برنامه های رادیویی است از سال ۱۳۱۹ حدود یک ماه بعد از افتتاح رادیو، قصه ظهر جمعه شروع شده و بزرگانی آن را گویندگی کرده اند. گویندگی در این برنامه تفاوت هایی دارد با گویندگی در برنامه های مثلاً تاریخی یا مذهبی.

با توجه به سابقه ای که دارم، چون از فروردین ۱۳۵۲ گویندگی رادیو را شروع کردم و از طرفی با توجه به شناختی که دوستان عزیز مثل آقای گودرزی، مدیر گروه فرهنگ و ادب رادیوایران نسبت به بنده داشتند قرار شد که قصه ظهر جمعه را با توجه به این که مدت نسبتاً طولانی برنامه تکراری پخش می شد، من اجرا کنم. ظاهراً از بین صداهایی که مد نظر بود اجرای من را پسندیدند و آقای محمدزاده، مدیر رادیوایران هم پسندیده بودند و قرار شد این برنامه را من اجرا کنم.

یک مقدار درباره لحن و بیان گویندگی این برنامه صحبت کنید.

طبیعی است که قصه گوئی و روایت کردن یک قصه خیلی تفاوت دارد با یک متن ادبی - تاریخی و حتی اجتماعی. در نتیجه آن حال و هوایی که این بیان باید داشته باشد و ارتباطی که با مخاطبش برقرار می کند، باید بسیار صمیمانه باشد و لحن قصه گوئی و بیان قصه باید به صورتی باشد که کاملاً در ذهن مخاطب بنشیند.

من سعی کردم این لحن و بیان را اجرا کنم. من با همین سبک هم قصه گوئی در برنامه های رادیو تهران، فرهنگ و مواردی دیگر شبیه این داشته ام اما قصه ظهر جمعه به دلیل موقعیت خاصی که این برنامه در کل برنامه های رادیو دارد، سابقه ای که این برنامه دارد و این که شنونده خاص خودش را قاعداً دارد، بایستی این لحن و بیان بسیار اثرگذار باشد.

آقای خضرائی، چرا قصه گوئی را انتخاب کرده اید؟

گوینده در شرایطی که هست، با توجه به علایق خود و ارتباطی که با مخاطب دارد می تواند در بخش های مختلف اجرای برنامه داشته باشد. من در مورد اجرای برنامه های ادبی سابقه خوبی دارم. برنامه های ادبی فراوانی را اجرا کرده ام؛ برنامه های مذهبی - اجتماعی.

بعد از ۴۷ سال سابقه و تجربه در ژانرها و شیوه های مختلف، من می توانم گویندگی کنم و این قصه گوئی هم بخشی از این اجراهای رادیویی من است. هرچند به خاطر علاقه ای که من به متون کهن و ادبیات بسیار فاخر و پر بار فارسی دارم، امیدوارم در این زمینه هم بتوانم کار موفقی را ارائه دهم و کاری درخور سلیقه مخاطب ارائه کنم.